

2024Z04864

(ingezonden 22 maart 2024)

Vragen van het lid Joseph (Nieuw Sociaal Contract) aan de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen over de P-scenariosets en hun impact op pensioencommunicatie en beleggingsbeleid.

Voordat ik begin met de beantwoording, is het goed om te vermelden dat pensioenuitvoerders pensioenvermogens beleggen op financiële markten. Pensioenuitkeringen zijn hiermee inherent onzeker, aangezien ze blootstaan aan onder meer aandelen-, inflatie- en renterisico. Dat heeft tot gevolg dat pensioenuitkeringen behoorlijk kunnen verschillen tussen een pessimistisch, verwacht en optimistisch toekomstscenario. Hoewel niemand exact de toekomst kan voorspellen, is het belangrijk om een zo goed mogelijk beeld te hebben van de ontwikkeling van pensioenuitkeringen in verschillende scenario's. Dit draagt bij aan robuuste besluitvorming en aan goede, inzichtelijke communicatie voor deelnemers die hen handelingsperspectief geeft. De pensioensector gebruikt sinds jaar en dag scenariosets in hun ALM-analyses om dit beeld te krijgen.

De wet- en regelgeving kent ook wettelijke toepassingen waarvoor scenariosets gebruikt moeten worden. Om tot uniforme, objectieve scenariosets te komen op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten en actuele (markt)informatie stel ik als Minister uiterlijk elke vijf jaar een Commissie Parameters in om advies te geven over deze scenariosets. De Commissie Parameters heeft eind 2022 een robuust wetenschappelijk onderbouwd advies uitgebracht over onder meer deze scenariosets.¹ Op basis van dit advies publiceert DNB elk kwartaal scenariosets die pensioenuitvoerders dienen te gebruiken voor de wettelijke toepassingen.

Als scenariosets niet gebruikt zouden worden, dan neemt dat de onzekerheid van pensioenuitkeringen op korte en lange termijn uiteraard niet weg. Deze zullen nog altijd afhankelijk zijn van hoe de economie en de financiële markten zich in de toekomst zullen ontwikkelen. Het zou er wel voor zorgen dat pensioenuitvoerders en deelnemers geen goed inzicht meer hebben in de verwachte toekomstige uitkeringen in verschillende scenario's, wat in mijn ogen een zeer ongewenste situatie zou zijn.

Vraag 1

Bent u bekend met de analyses van Bob Galesloot 1) en Jelle Mensonides 2) en het artikel 'De Kunst van Balanceren: Risicohouding in de Wtp'? 3)

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met deze analyses².

Vraag 2

Klopt het dat de 1-jaars rente aan het begin van het eerste scenariojaar van de P-scenarioset van 2024Q1 gelijk is aan 3,3%, aan het begin van het tweede scenariojaar (rekenkundig) gemiddeld -0,2% is en aan het begin van het derde scenariojaar gemiddeld 1,3%? Zo nee, wat zijn volgens u de juiste getallen?

Antwoord 2

Dit zijn de juist geobserveerde getallen.

Vraag 3

Klopt het dat de 30-jaars rente aan het begin van het eerste scenariojaar van de P-scenarioset van 2024Q1 gelijk is aan 2,2%, aan het begin van het tweede scenariojaar

¹ Bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 32 043, nr. 596

² Bron 1: Bob Galesloot, maart 2024, bijdrage op LinkedIn

Bron 2: Jelle Mensonides, 7 maart 2024, bijdrage op LinkedIn, "DNB scenario's, hoe kun je daar tegen aankijken? Een revisie"

Bron 3: Rogier Potter van Loon, Alina Borovitskaya en Martijn de Vries, 05-03-2024, "De Kunst van Balanceren: Risicohouding in de Wtp", PensioenMagazine 2024/30

(rekenkundig) gemiddeld 0,6% is en aan het begin van het derde scenariojaar gemiddeld 1,8%? Zo nee, wat zijn volgens u de juiste getallen?

Antwoord 3

Dit zijn de juist geobserveerde getallen.

Vraag 4

Hoe verklaart u de in de scenarioset 2024Q1 waargenomen 'rentedip'?

Antwoord 4

De waargenomen rentedip is te herleiden uit het advies van de Commissie Parameters 2022.³ De Commissie Parameters heeft ervoor gekozen dat de P- en Q-scenariosets equivalent zijn. Dit voorkomt dat het mogelijk is om in de scenariosets een beleggingsbeleid te vinden waarmee men winst kan maken vanuit een startkapitaal van nul euro zonder dat daar een mogelijk verlies tegenover staat (dit voorkomt in jargon arbitragemogelijkheden). De commissie onderbouwt dit in sectie 4.3.3 van het Commissie advies. Deze keuze heeft tot gevolg dat informatie die besloten ligt in actuele marktrentes impact heeft op de toekomstige rente-ontwikkeling, wat ervoor kan zorgen dat in het begin van de P-scenariosets rentedips te zien zijn. Dit is terug te zien in figuur 5.3 op pag. 74 van het Commissie advies en de 2024Q1 scenarioset.

Vraag 5

Beseft u dat een 'rentedip', zoals beschreven in vraag 2 en 3, zorgt voor een verwacht beschermingsrendement voor een dertigjarige van circa 100% in scenariojaar 1 en circa 40% in scenariojaar 2?

Antwoord 5

Dit kan niet zo worden gesteld. Het beschermingsrendement hangt af van fondsspecifieke keuzes. Denk hierbij onder andere aan de keuze tussen de directe en indirecte methode om het beschermingsrendement te bepalen en de mate van bescherming voor renterisico die een fonds aan een deelnemer wil bieden.

In de regel zal het beschermingsrendement voor een gegeven mate van bescherming in absolute zin groter zijn voor jonge deelnemers, aangezien veranderingen in de rente door de langere beleggingshorizon een grotere impact hebben. Daar staat tegenover dat de meeste pensioenuitvoerders voor jongere deelnemers een lagere mate van bescherming lijken te kiezen dan voor oudere deelnemers, omdat er voor jongere deelnemers over het algemeen meer beleggingsrisico wordt genomen dan voor oudere deelnemers.

Vraag 6

Vindt u dit soort uitkomsten zoals beschreven in vraag 5 realistisch voor een 'verwacht gemiddeld' economisch scenario?

Antwoord 6

Om tot uniforme, objectieve scenariosets te komen op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten en actuele (markt)informatie stel ik als Minister uiterlijk elke vijf jaar een Commissie Parameters in om advies te geven over deze scenariosets. De Commissie Parameters heeft eind 2022 onafhankelijk een stevig onderbouwd advies uitgebracht over onder meer deze scenariosets. Ik zie dan ook geen reden om te twijfelen aan de correctheid van de scenariosets.

Vraag 7

Klopt het dat de langetermijnvolatiliteit van aandelen (gemeten als de volatiliteit in scenariojaar 50) in de scenario's gelijk was aan circa 14% in de sets van 2023Q1 en 2023Q2, gelijk aan circa 18% in 2023Q3 en 2023Q4 en gelijk aan circa 20% in 2024Q1? Zo nee, wat zijn volgens u de juiste getallen?

³ Bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 32 043, nr. 596.

Antwoord 7

De lange termijn volatiliteit van aandelen (berekend als de standaarddeviatie van aandelenrendementen in simulatiejaar 65) is in de P-scenariosets die gebaseerd zijn op het Commissie Parameters 2022 advies voor 2023 eerste kwartaal 20%, 2023 tweede kwartaal 19%, 2023 derde kwartaal 18%, 2023 vierde kwartaal 18% en 2024 eerste kwartaal 20%.

Vraag 8

Klopt het dat de volatiliteit van aandelen als gemeten via de VSTOXX (de marktdata die zijn toegevoegd in de recente methodiek) juist is gedaald in 2023, van 21% aan het begin van 2023Q1 naar 14% aan het begin van 2024Q1 (tussenstappen: 19%, 14%, 18%)? Zo nee, wat zijn volgens u de juiste getallen?

Antwoord 8

De VSTOXX is in deze periode inderdaad gedaald. De VSTOXX geeft een indicatie van de implied volatility. Dit is de volatiliteit die besloten ligt in de marktdata van met name derivaten. Deze wordt gebruikt bij de kalibratie van de P- en Q-scenariosets, maar kan niet zomaar geïnterpreteerd worden als een 1-op-1 voorspeller van de toekomstige aandelenvolatiliteit.

Vraag 9

Hoe verklaart u het feit dat de langetermijnvolatiliteit van aandelen in de scenariosets in een jaar met praktisch 50% is gestegen, terwijl de marktdata waar deze op gebaseerd zou moeten zijn juist een daling van de (kortetermijn)volatiliteit weergeven?

Antwoord 9

Zoals beschreven in het antwoord op vraag 8 is de lange termijn volatiliteit niet gestegen. Daarnaast is de zogenaamde implied volatility die besloten ligt in marktdata geen 1-op-1 voorspeller van de verwachte volatiliteit in de P-set.

Vraag 10

Bent u zich ervan bewust dat pensioenuitvoerders deze scenariosets moeten gebruiken in de communicatie van (verwachte) pensioenbedragen aan deelnemers?

Antwoord 10

Ja, deze scenariosets worden onder andere gebruikt om (gewezen) deelnemers elk jaar een overzicht te sturen over de hoogte van de te ontvangen pensioenuitkeringen in een verwacht, optimistisch en pessimistisch scenario. Dit geeft een inschatting hoe hoog het pensioen voor deze deelnemers kan uitvallen.

Vraag 11

Bent u zich ervan bewust dat voor een dertigjarige deelnemer de verhouding tussen het voorgeschreven goedweer- en slechtweerscenario 4:1 kan zijn bij de 2023Q1 scenarioset, maar 10:1 bij de 2024Q1 set?

Antwoord 11

Dit kan niet zo worden gesteld. Pensioenbedragen in verschillende scenario's zijn sterk afhankelijk van fondsspecifieke keuzes in zowel het oude als het nieuwe pensioenstelsel. Denk hierbij aan het (collectieve) beleggingsbeleid, de toedeelregels, de inrichting van de solidariteitsreserve en de vormgeving van de uitkeringsfase. Zie verder ook het antwoord op vraag 7.

Vraag 12

Acht u het een accurate weergave van de werkelijkheid dat het pensioen dat een deelnemer over veertig jaar krijgt het afgelopen jaar circa 2,5 keer risicovoller is geworden? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 12

De lange-termijn volatiliteit van aandelen is niet in die mate gestegen in de P-scenariosets die gebaseerd zijn op het Commissie Parameters 2022 advies. Zie ook het antwoord op vraag 7. Bovendien is de impact sterk afhankelijk van fondsspecifieke keuzes die worden gemaakt.

Vraag 13

Bent u zich ervan bewust dat pensioenuitvoerders deze scenariosets ook moeten gebruiken voor de berekening van de maatstaven van de risicohouding op basis waarvan pensioenfondsen, als zij de vooraf afgesproken grenzen overschrijden, hun beleggingsbeleid moeten wijzigen volgens Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, artikel 14d, lid 1?

Antwoord 13

Ja, pensioenuitvoerders dienen jaarlijks hun fondsbeleid te toetsen aan de risicohouding en hun beleggingsbeleid aan te passen als dit buiten de vastgestelde risicohouding valt.

Vraag 14

Bent u zich ervan bewust dat de model-aanname van een stijging van de volatiliteit van aandelenrendementen (en rentebewegingen) in de voorgeschreven economische scenariosets een vergelijkbare stijging van de berekende (langetermijn)risicomaatstaf teweegbrengt?

Antwoord 14

De lange termijn volatiliteit van aandelen is in de P-scenariosets (gebaseerd op het Commissie Parameters advies 2022) niet gestegen en de impact is sterk afhankelijk van fondsspecifieke keuzes. Zie mijn antwoord op vraag 7 en vraag 11.

Vraag 15

Klopt het dat een uitvoerder met een beleid waarmee in 2023Q1 exact aan de risicomaatstaf wordt voldaan voor een cohort in de opbouwfase (de risicoblootstelling is gelijk aan de risicomaatstaf), daar bij ongewijzigd beleid in 2024Q1 opeens niet meer aan voldoet, en 20-30% van zijn zakelijke waarden zou moeten omruilen in vastrentende waarden om daar weer aan te voldoen? Pagina 4 / 6

Antwoord 15

De jaarlijkse toets van de risicohouding borgt dat de risico's die deelnemers lopen blijven passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. Hierbij dient een balans gevonden te worden. Enerzijds is het niet de insteek dat pensioenuitvoerders bij elke kleine marktbeving hun beleid moeten aanpassen. Pensioenuitvoerders kiezen daarom in de praktijk hun fondsbeleid zodanig dat er een zekere marge is tussen de risicoblootstelling en de risicohoudingsmaatstaven. Anderzijds kunnen grotere marktbevingen ervoor zorgen dat de risico's die deelnemers lopen niet langer passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. Hierdoor zijn pensioenuitvoerders genoodzaakt hun fondsbeleid aan te passen.

De exacte impact in dit specifieke voorbeeld is afhankelijk van fondsspecifieke keuzes. Denk hierbij aan het (collectieve) beleggingsbeleid, de toedeelregels, de inrichting van de solidariteitsreserve en de vormgeving van de uitkeringsfase. Daarnaast hangt dit af van de ruimte tussen de risicoblootstelling van het cohort en de risicomaatstaf, aangezien deze in de praktijk niet gelijk zijn.

Vraag 16

Indien uw antwoord op vraag 15 nee is, kunt u aangeven wat volgens u het effect op de risicomaatstaf zou zijn voor een hypothetisch pensioenfonds met bij aanvang alleen maar vijftigjarige deelnemers, waarbij voor 60% belegd is in aandelen (geen diversificatie) en dat het nominale renterisico volledig heeft dichtgezet, onder de aannames dat alle deelnemers sterftekansen hebben gelijk aan de meest recente AGprognosetafel (startjaar 2024), dat er geen carrièreontwikkeling wordt verondersteld en dat alle

deelnemers bij aanvang een kapitaal van €200.000 hebben en een beschikbare (jaar)premie van €10.000 tot pensioenleeftijd 67?

Antwoord 16

De exacte impact in dit voorbeeld is afhankelijk van fondsspecifieke keuzes. Denk hierbij aan de vormgeving van de solidariteitsreserve, de uitkeringsfase en de vastgestelde risicohoudingsmaatstaf. Daarnaast hangt dit af van de ruimte tussen de risicoblootstelling van het cohort en de risicomaatstaf, aangezien deze in de praktijk niet gelijk zijn. Het is daarom niet mogelijk om het effect op de risicomaatstaf van het geschetste voorbeeld te geven.

Vraag 17

Acht u het wenselijk dat pensioenuitvoerders hun (langetermijn)beleggingsbeleid mogelijk jaarlijks drastisch moeten aanpassen als gevolg van een nieuw gepubliceerde scenarioset en kunt u dat toelichten?

Antwoord 17

De scenariosets op basis van het Commissie Parameters advies nemen de meest recente marktdata mee. De scenariosets variëren daarom per kwartaal, aangezien de financiële markten veranderen. De veranderingen in de financiële markten worden daarmee weerspiegeld in de scenario's. Als deze veranderingen en/of andere veranderingen ervoor zorgen dat het beleggingsbeleid niet meer past binnen de vastgestelde risicohouding, dan passen de risico's die deelnemers lopen niet meer bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. De pensioenuitvoerder is dan genoodzaakt het beleggingsbeleid aan te passen in het belang van de deelnemers. Om te voorkomen dat dit elk kwartaal nodig is, hanteren pensioenuitvoerders in de praktijk een fondsbeleid zodanig dat er een zekere marge is tussen de risicoblootstelling en de risicohoudingsmaatstaven.

Vraag 18

Is het de bedoeling van wetgeving omtrent risicohouding (geweest) dat pensioenuitvoerders (zeer) frequent herbalanceren?

Antwoord 18

De intentie van de wetgeving is om te borgen dat de risico's die deelnemers lopen passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. Pensioenuitvoerders zoeken hierbij in de praktijk een balans. Het is enerzijds niet de insteek dat elke marktbeving leidt tot herbalanceren van het beleggingsbeleid, anderzijds kunnen grotere marktschommelingen ervoor zorgen dat de risico's die deelnemers lopen niet meer passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. In dat geval zijn pensioenuitvoerders genoodzaakt het beleggingsbeleid aan te passen. Om te voorkomen dat dit vaak nodig is, hanteren pensioenuitvoerders in de praktijk een fondsbeleid zodanig dat er een zekere marge is tussen de risicoblootstelling en de risicohoudingsmaatstaven.

Vraag 19

Herkent u zich in de constatering in het artikel van Potter van Loon e.a. dat de verwachtingsmaatstaf voor een cohort als gevolg van een nieuwe scenarioset kan veranderen van 40% naar 32%, zelfs bij een beleggingsbeleid met volledige afdekking van het renterisico?

Antwoord 19

Pensioenuitvoerders moeten jaarlijks de risicohouding toetsen om te borgen dat ook bij veranderde marktomstandigheden (die gereflecteerd worden in veranderde scenariosets) de risico's die deelnemers lopen, passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. De exacte uitkomsten zijn sterk afhankelijk van fondsspecifieke keuzes.

Vraag 20

En zo nee in antwoord op vraag 19, kunt u aangeven wat volgens u de verwachtingsmaatstaf is bij de scenarioets van 2022Q1, 2023Q1 en 2024Q1 voor het hypothetische pensioenfonds dat in vraag 16 werd beschreven?

Antwoord 20

De exacte impact in dit voorbeeld is afhankelijk van fondsspecifieke keuzes, zoals ook toegelicht in het antwoord op vraag 16. Het is daarom niet mogelijk om de verwachtingsmaatstaf van het geschetste voorbeeld te geven.

Vraag 21

Hoe verklaart u dat ook de verwachtingsmaatstaf sterk verandert en dat deze zelfs verandert bij volledige afdekking van het renterisico?

Antwoord 21

De verwachtingsmaatstaf zet de gemiddelde uitkering af tegen een gemiddelde uitkering bij een hypothetisch geheel risicomijdend reëel beleggingsbeleid. Bij het volledig afdekken van het nominale renterisico kunnen zich tussen kwartalen veranderingen voordoen als gevolg van onder andere inflatierisico.

Vraag 22

Acht u het wenselijk dat een pensioenuitvoerder in een jaar plotseling meer beleggingsrisico moet nemen om aan de verwachtingsmaatstaf te voldoen bij een nieuwe gepubliceerde scenarioet? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 22

De intentie van de wetgeving is om te borgen dat de risico's die deelnemers lopen passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. Pensioenuitvoerders zoeken hierbij in de praktijk een balans. Het is enerzijds niet de insteek dat elke marktbeving leidt tot het nemen van meer of minder beleggingsrisico, anderzijds kunnen grotere marktschommelingen ervoor zorgen dat de risico's die deelnemers lopen niet meer passen bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen. In dat geval zijn pensioenuitvoerders genoodzaakt het beleggingsbeleid aan te passen.

Vraag 23

Kunt u bevestigen dat de inflatie is gemodelleerd op basis van de observaties in de jaren 2000 t/m 2020, zoals Jelle Mensonides aangeeft in zijn artikel?

Antwoord 23

Nee, voor de kalibratie die is uitgevoerd door de Commissie Parameters zijn historische gegevens gebruikt van juni 2004 tot en met juni 2022. Daarnaast wordt aan deze tijdseries elk kwartaal data toegevoegd waar wat inflatie betreft de "Seasonally adjusted HICP overall index" van de Europese Centrale Bank wordt gebruikt. Tot slot worden in de kalibratie ook marktderivaten, waarvan de waarde gedeeltelijk afhangt van marktverwachtingen over de toekomstige inflatie, meegenomen.

Vraag 24

Klopt het dat in de scenarioet van 2024 Q1 het aantal trekkingen met een inflatiecijfer boven de 12% in de totale scenarioet van 2 miljoen cijfers 0,02% is en dat dus de afgelopen twintig jaar een inflatie is geobserveerd die volgens het model minder dan eens per millennium plaatsvindt?

Antwoord 24

Het klopt dat in de totale scenarioet een inflatiecijfer boven de 12% in zo'n 0,02% van de scenario's voorkomt.

Vraag 25

Bent u van mening dat het model hiermee een accurate weergave geeft van het werkelijke reële risico van uitkeringen in de communicatie naar deelnemers en van de berekeningen van de risicohoudingmaatstaven om het beleggingsbeleid aan te toetsen? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 25

Het model van de Commissie Parameters 2022 combineert historische data en actuele data om een zo goed mogelijke voorspelling te geven van de toekomstige ontwikkeling van inflatie. Door deze combinatie neemt de commissie zo goed mogelijk representatieve historische en actuele data mee om inflatie te modelleren. Ik heb geen reden om te twijfelen aan het oordeel van de Commissie Parameters.

Vraag 26

Wilt u aan De Nederlandsche Bank (DNB) - die de scenarioset elk kwartaal publiceert - vragen om de code en de gebruikte data te openbaren waarmee de economische scenariosets worden gegenereerd (open source maken), opdat iedereen inzicht kan krijgen in de exacte werking van het model? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 26

Het gevraagde inzicht in de werking van het model is voor iedereen te verkrijgen op basis van publiek beschikbare informatie. De Commissie Parameters heeft, zoals zij op pag. 14 van het rapport ook noemt, de kalibratiemethode voor de scenario's zodanig gedocumenteerd dat deze exact replicerbaar is. De Commissie heeft deze methode uitgewerkt in de Technische Appendix⁴. Daarnaast bevat het tabblad 'Toelichting' in de Excel files met de scenariosets op de DNB website⁵ nadere technische details over de implementatie elk kwartaal en bevat tabblad '0_Parameters' nadere details over de parameters.

Vraag 27

Wilt u aan DNB vragen om bij het uitbrengen van een nieuwe scenarioset een kwantitatief en een kwalitatief overzicht te geven van de veranderingen ten opzichte van de laatste scenarioset?

Antwoord 27

DNB heeft aangegeven dat zij elk kwartaal een kort overzicht zal opnemen met de belangrijkste veranderingen ten opzichte van de laatste scenarioset.

Vraag 28

Wie is op dit moment eigenaar van de methodiek achter het genereren van de scenariosets? En wie is verantwoordelijk voor de correctheid daarvan?

Antwoord 28

Eind 2022 hebben de Commissie Parameters een onafhankelijk advies uitgebracht ten aanzien van de financiële parameters en scenariosets die uitvoerders moeten gebruiken bij de berekeningen die zij moeten uitvoeren. De Commissie Parameters bestaat uit experts die onafhankelijk tot een advies zijn gekomen, waarbij zij gebruikmaken van relevante wetenschappelijke inzichten. De Commissie heeft bij haar onderzoek diverse deskundigen, waaronder het Centraal Planbureau, geraadpleegd. De inbreng van de deskundigen is door de Commissie meegenomen in het advies. Met de geadviseerde aanpassingen en uitbreidingen van de Commissie Parameters sluit de methodiek achter de scenariosets beter aan bij de diverse huidige en beoogde nieuwe wettelijke toepassingen. Daarom heb ik halverwege 2023 de adviezen van de Commissie Parameters overgenomen en in algemene maatregel van bestuur vastgelegd. DNB publiceert elk kwartaal de scenariosets op grond van Besluit FTK artikel 23b op basis van het advies van de Commissie Parameters 2022.

⁴ Bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 32 043, nr. 596.

⁵ Bron: <https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht/sectoren/pensioenfondsen/dnb-publiceert-definitieve-scenariosets-bij-wet-toekomst-pensioenen/>

Vraag 29

Acht u deze scenariosets geschikt voor het gebruik voor communicatie aan deelnemers van hun verwachte pensioenen in goed-, verwacht- en slechtweer en kunt u dat toelichten?

Antwoord 29

Ja, zoals aangegeven in Kamerbrief “Advies Commissie Parameters 2022” volgt DNB het advies van Commissie Parameters 2022. De Commissie adviseert deze scenariosets voor de verschillende wettelijke toepassingen.

Vraag 30

Acht u deze scenariosets geschikt voor het vaststellen van onder- en bovengrenzen op risicomaatstaven van de risicohouding en het toetsen hierop, waarna pensioenfondsen mogelijk verplicht hun beleggingsbeleid moeten aanpassen en kunt u dat toelichten?

Antwoord 30

Ja, zie antwoord op vraag 29.

Vraag 31

Kunt u de vragen één voor één beantwoorden voor het commissiedebat Pensioenonderwerpen van 4 april?

Antwoord 31

Omdat de vragen technisch complex zijn en voor de beantwoording nader uitzoekwerk nodig was, was deze beantwoording helaas niet voor 4 april gereed. Uw Kamer is hierover geïnformeerd.⁶

⁶ Zie hiervoor ook mededeling (uitstel antwoorden) II, 2023/24, nr. 15027